

Vergaderjaar 2020–2021

32 852

Grondstoffenvoorzieningszekerheid

Nr. 130

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 september 2020

Hierbij bied ik u de actualisatie van het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020–2023 aan¹.

Het geactualiseerde uitvoeringsprogramma is geschreven en vormgegeven op een moment waarop de COVID-19-crisis zich begon te ontploffen en steeds meer vat op de wereld kreeg. Dit heeft vanzelfsprekend invloed op de transitie naar een circulaire economie en daarmee op het programma en de uitvoering daarvan. Zo blijkt de recyclingmarkt nog niet weerbaar genoeg om grote vraag- en aanbodschommelingen op te vangen en de concurrentie met de lineaire economie aan te gaan. Met name de kunststof- en de textielketens hebben te lijden onder deze situatie.

Ik heb u op 26 juni jl. bericht over maatregelen om de effecten van covid-19 op de kunststof- en textielsector op te vangen². Behalve dat deze bedrijven gebruik kunnen maken van de NOW-regeling (tijdelijke noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid), zijn er ook andere maatregelen aangekondigd.

Enkele voorbeelden hiervan zijn de maatregelen uit het beleidsprogramma Circulair Textiel, de inzet van het versnellingsteam Dutch Circular Textile Valley en de Nederlandse inzet voor een verplicht percentage recycleert in EU-verband. Hierop ga ik ook in het uitvoeringsprogramma verder in. Ook wordt samen met de grondstoffenakkoord-partners gewerkt aan oplossingen die op korte termijn al effect kunnen sorteren, zoals het actieplan «toepassen van recycleert» aanpassen aan huidige situatie en het opnemen als doorbraakproject in het Versnellingshuis van het project «ontwikkeling markt voor recycleert».

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

² Kamerstukken 32 852 en 25 295, nr. 128

Door COVID-19 blijkt dat mondiale ketens kwetsbaar zijn en dat er aanleiding is voor meer aandacht voor samenwerking op Europees, nationaal en regionaal niveau.

Deze tijd van veranderende geopolitieke omstandigheden, grondstoffen-schaarste en grondstoffenafhankelijkheid, heeft ook juist bewezen dat het belangrijker is dan ooit om de circulaire economie een extra stimulans te geven; om het herstel vorm te geven op een wijze die ook recht doet aan de noodzaak de klimaat- en grondstoffencrises te bestrijden. Juist nu is een robuust en vooral veerkrachtig systeem nodig.

We staan op een kantelpunt. Er ligt een taak voor overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke partners en burgers, kortom voor de samenleving als geheel. Samenwerking is daarbij cruciaal.

Dat geldt ook voor de transitie naar een circulaire economie. Deze actualisatie van het uitvoeringsprogramma is tot stand gekomen door inbreng van overheden, bedrijfsleven, ngo's en kennisinstellingen.

Samenwerking is een sleutelbegrip in de circulaire economie en dat toont zich hier in de praktijk.

In dit geactualiseerde uitvoeringsprogramma kunt u zien dat het afgelopen jaar veel is bereikt op het gebied van de circulaire economie. Er zijn veel initiatieven gestart die bijdragen aan de transitie en die inmiddels goede resultaten laten zien; er zijn veel inspanningen gepleegd om barrières op te heffen. Ook is een structuur ingesteld om te leren, ontwikkelen en bij te sturen: met onder meer het monitoringsprogramma o.l.v. PBL, de jaarlijkse CE-conferentie en twee keer per jaar een bestuurlijk overleg met de betrokken grondstoffenpartners. Dit is een goed fundament voor robuuste vervolgstappen om de transitie te versnellen. Een handvol voorbeelden van concrete resultaten van het afgelopen jaar zijn:

- Ik heb besloten om statiegeld in te voeren voor plastic flesjes (2021) en een tweesporen-aanpak aangekondigd om ook het zwerfafval van blikjes met 70%–90% terug te dringen en anders ook hierop statiegeld in te voeren (zoals toegelicht in mijn brief van 24 april jl.(Kamerstuk 30 872, nr. 245)).
- Naast de aangescherpte recycling-doelen, heb ik circulaire doelstellingen geïntroduceerd voor verpakkingen. Dit zijn nieuwe ambitieuze en bindende doelen, waarmee ook hergebruik door middel van regelgeving wordt bevorderd (brief aan u d.d. 2 juli jl.(Kamerstukken 28 694 en 30 872, nr. 136)).
- Voor matrassen is een vrijwillige producentenverantwoordelijkheid voor matrasproducenten afgesproken, die in 2021 operationeel wordt. Dit is belangrijk omdat het in Nederland gaat om een hoeveelheid waarmee je jaarlijks de Arena kunt vullen. Ook is er een nieuwe verwerkingsfabriek opgericht in Alphen waar 45 mensen werken en jaarlijks 250.000 matrassen worden gerecycled.
- Het Versnellingshuis Nederland Circulair! is opgericht en het heeft inmiddels een achttal doorbraakprojecten opgepakt en vorig jaar meer dan 150 bedrijven met complexe vragen geholpen.
- Mede op initiatief van Nederland is er nu een Europees Plastics Pact. 14 landen en inmiddels meer dan 120 bedrijven en andere partijen hebben zich met concrete doelen vastgelegd op het slimmer en zuiniger omgaan met plastics. Daarbij gaat het om minder plastic, beter plastic, maar ook om het beter ontwerpen van producten in het licht van hergebruik van de materialen.
- Momenteel geef ik opvolging aan de beleidsreactie naar aanleiding van de Taskforce Herijking Afvalstoffen, door de verkenning naar generieke instrumenten voor de beoordeling of een materiaal een afvalstof is of niet, en de verkenning naar experimenteerruimte in regelgeving. Eind dit jaar zal ik u de resultaten en mogelijke vervolgstappen toesturen.

- Op 8 oktober 2019 heeft de Minister van BZK aangegeven de milieuprestatie-eis voor gebouwen aan te vullen met een uniforme meetmethode voor circulaire prestaties en bovendien de grenswaarde in stappen naar 2030 te halveren, te beginnen in 2021.
- Voor de rijksinkoop heb ik met de Minister van BZK de strategie «Inkopen met Impact» vastgesteld waarin circulair inkopen een belangrijk thema is. Om circulair inkopen door de decentrale overheden aan te jagen zijn o.m. dertien *buyer groups* gestart waarin overheden gezamenlijk de markt uitdagen om te komen met circulaire en klimaat-neutrale oplossingen.
- Op 14 april jl. heb ik u het beleidsprogramma textiel toegestuurd (Kamerstuk 32 852, nr. 116), waarin ambities zijn opgenomen om de textielketen, samen met alle partners uit de keten, circulair te maken.

Tegelijk is duidelijk dat verdere doorontwikkeling, opschaling en versnelling ook echt noodzakelijk zijn op weg naar een circulaire economie in 2050. Daarom worden in deze actualisatie meer dan vorig jaar activiteiten hoger op de R-ladder opgepakt: veel meer activiteiten richten zich op rethink, refuse, reuse, reduce in plaats van recycling, juist om de versnelling te intensiveren. Zoals PBL aangeeft: met circulariteitsstrategieën die hoger op de ladder staan, treedt minder verlies van materialen op en dit levert derhalve minder milieudruk op. Er is bovendien sprake van een groei van de activiteiten in de regio's, met een toenemend aantal lokale en regionale initiatieven. Dit laatste is mede een gevolg van de inzet van (publiek-private) regioversnellers die een verbindende rol spelen bij het tot stand brengen van regionale samenwerkingsverbanden. Ik wil dan ook graag een compliment maken aan al die bestuurders en ondernemers die in de regio's concreet aan de slag zijn om de CE regionaal en lokaal te laten «draaien». Juist in moeilijke tijden blijken dit soort verbanden extra belangrijk.

Verder blijkt ook uit verschillende onderzoeken en de monitoring van PBL dat een scherpere visie, verdere concretisering van beleidsdoelen en een goede uitwerking daarvan nodig is om duidelijkheid te geven over de te volgen koers richting 2050. Komende tijd wordt verder gewerkt aan het concretiseren en operationaliseren van de doelen samen met betrokken partijen, zoals ik ook heb aangekondigd in mijn reactie van 27 maart jl. op de PBL policy brief 2019³. Daarbij wordt uitgewerkt welke beleidsinzet in welke transitiefase nodig is, zodat dit duidelijkheid creëert voor alle partijen. Deze uitwerking van de doelen en de bijbehorende activiteiten zullen integraal onderdeel van het uitvoeringsprogramma uitmaken. Monitoring is daarbij cruciaal om te weten of we op koers liggen met de transitie en om te bezien welke interventies nodig zijn om bij te sturen. Het Planbureau voor de leefomgeving monitort de transitie en de voortgang naar het tussendoel in 2030. Begin 2021 verschijnt de Integrale circulaire-economie-rapportage (ICER) van PBL. Deze ICER zal inzicht opleveren over de voortgang in het behalen van de beleidsdoelen voor 2050 en 2030. De rapportage zal ook een grondslag bieden voor beleidsmatige sturing van het CE-beleid en voor verdere aanpassing van het uitvoeringsprogramma.

De circulaire-economietransitie heeft samenhang met andere transities zoals klimaat- en energie, landbouw en woningmarkt. Deze samenhang wordt in de komende periode nader uitgewerkt zoals is aangekondigd in de zogeheten «Groeibrief» d.d. 13 december 2019⁴. In deze brief heeft het kabinet de noodzaak aangegeven van het op een verstandige en integrale manier inzetten van deze transities in verband met onder andere het versterken van het verdienvermogen, het vermarkten van kennis, het creëren van een level playing field (dit alles in EU-verband) en het behalen

³ Kamerstuk 32 852, nr. 115

⁴ Kamerstuk 29 696, nr. 7

van de Sustainable development goals. Een integrale aanpak van de transities leidt eerder tot versnelling van de transities.

Ik stuur dit uitvoeringsprogramma mede namens de ministers van Economische Zaken en Klimaat, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast is het programma tot stand gekomen met betrokkenheid van de overige bewindspersonen. Ik spreek mijn dank voorts uit aan alle partners van het grondstoffenakkoord en uitvoerders van activiteiten, die hebben bijgedragen en meegewerkt aan de actualisatie van het uitvoeringsprogramma. Gezamenlijk werken wij verder aan de ambitie voor een circulair Nederland in 2050. Als bijlage bij deze brief treft u – naast het uitvoeringsprogramma – een overzicht van de moties en politieke toezeggingen die met het uitvoeringsprogramma worden ingevuld⁵.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
S. van Veldhoven-van der Meer

⁵ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.